

AZ ÉRDEMI TÁRGYALÁSI SZAK

Dr. Pákozdi Zita egyetemi adjunktus
SZTE-ÁJTK Civilisztikai Tudományok Intézete

I. ÚTMUTATÓ

Az olvasóleckében az érdemi tárgyalási szakot ismerheti meg. Ennek során megismerkedhet a nyilatkozatok megváltoztatásának és a bizonyítás utólagos indítványozásának esetköreivel, rálátása lesz a feltételhez nem kötött nyilatkozatok szabályozására, elsajátíthatja az érdemi tárgyaláson fogatosítandó eljárási cselekmények sorrendjét, a tárgyalási részvétel fontosságát és ehhez kapcsolódóan a mulasztás esetköreit és szankcióit. A tananyag ismeretében tisztában lesz ennek az eljárási szaknak a rendeltetésével, meg fogja tudni ítélni, hogy adott esetben van-e lehetőség a korábban már rögzült nyilatkozatok módosítására, illetve tudni fogja, hogy melyek azok a nyilatkozatok, amelyeknek megtételéhez nem kell sem a bíróság engedélye, sem az ellenérdekű fél hozzájárulása, végül képes lesz eligazodni az érdemi tárgyalás egyes eljárási cselekményeiben.

Olvasási idő: 50 perc.

II. TANANYAG

1. Az érdemi tárgyalási szak rendeltetése

Az érdemi tárgyaláson a bizonyítás fogatosítására kerül sor a perfelvételi szakban véglegesített nyilatkozatok által behatárolt keretek között, amelynek alapján a bíróság megállapítja a tényállást, és eldönti a pert.

A perfelvétel lezárása után a bíróság főszabály szerint nyomban megkezdzi az érdemi tárgyalást, amennyiben ez nem lehetséges (mert például tanúmeghallgatást kell fogatosítani, és a tanút a bíróság a perfelvételi tárgyalásra nem idézte meg) a tárgyalást elhalasztja és az érdemi tárgyalást egy következő határnapra tűzi ki.

Ebben az eljárási szakban perfelvételi nyilatkozat megtétele és megváltoztatása főszabály szerint már nem lehetséges. Ez alól a törvényben meghatározott esetekben van kivétel, amikor is a fél eltérő vagy további tényt állíthat, megengedett keresetváltoztatással, ellenkérelm-változtatással, viszontkeresettel, beszámítással élhet, illetve egyéb perfelvételi nyilatkozatot tehet (pl. bizonyítást indítványozhat).

2. A perfelvétel lezárásával rögzült tényállítások megváltoztatása

Eltérő vagy további tény állítására a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően a tárgyalás berekesztéséig akkor van lehetőség, ha

- a fél olyan tényre hivatkozik, amely önhibáján kívül, a végzés meghozatalát követően jutott a tudomására vagy következett be, vagy
- a tudomására jutó, bekövetkező tényre tekintettel válik a per eldöntése szempontjából jelentőssé.

A korábbi tényállításhoz képest eltérő vagy további tényállítást a tény bekövetkezésétől vagy az arról való tudomásszerzéstől számított 15 napon belül kell előterjeszteni akár szóban, akár írásban, amelynek során az önhiba hiányát valószínűsíteni kell.

3. Kereset- és ellenkérelemváltoztatás az érdemi tárgyalási szakban

A keresetváltoztatás és az ellenkérelem-változtatás az érdemi tárgyalási szakban főszabály szerint tilos. Ez alól a törvényben meghatározott esetekben van lehetőség, és törvényben meghatározott eljárási rend szerint van lehetőség.

A törvény ennek kapcsán tehát egyrészt megadja a változtatás feltételeit (vagyis azokat az eseteket, amikor a kereset és ellenkérelem megváltoztatása megengedhető), másrészt megadja azt, hogy amennyiben a fél változtatással kíván élni, azt miként, milyen eljárás keretében teheti meg (tehát hogyan terjesztheti elő a keresetváltoztatást és az ellenkérelem-változtatást).

Utolsó szabály: a keresetváltoztatás szabályai irányadók a viszonkereset és a beszámítás megváltoztatására is.

A keresetváltoztatás és az ellenkérelem-változtatás megengedhetőségének feltételei

A kereset a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően a tárgyalás berekesztéséig akkor változtatható meg, ha

- 1. az bármelyik fél által az érdemi tárgyalási szakban előterjesztett tényállítással áll közvetlen okozati összefüggésben**

VAGY

- 2. azt a bíróságnak az anyagi pervezetése indokolja**

ÉS a megváltoztatott kereset ugyanabból a jogviszonyból ered,

TOVÁBBÁ a bíróságnak a hatásköre és illetékessége a megváltoztatott keresetre is fennáll.

Eljárási rend keresetváltoztatás és ellenkérelem-változtatás esetén

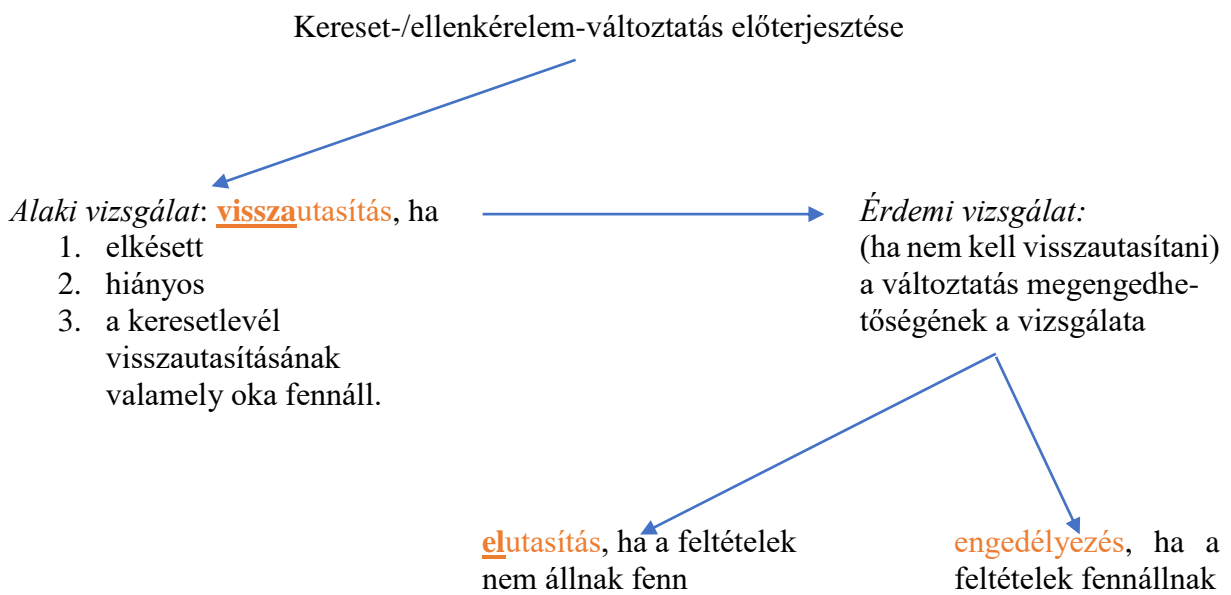
A változtatást **írásban** kell előterjeszteni egy változtatás engedélyezése iránti kérelemmel együtt.

A bíróság **először** azt vizsgálja, hogy a fél a kérelmet határidőben és a törvényben meghatározott tartalommal terjesztette-e elő. Negatív esetben a bíróság az engedélyezés iránti kérelmet visszautasítja.

Pozitív esetben a bíróság határozathozatal nélkül áttér az érdemi vizsgálatra, amelynek során a megengedhetőség feltételeinek fennállását vizsgálja.

Ha a változtatás nem megengedhető, a kérelmet elutasítja, ha megengedhető, a változtatást engedélyezi.

Ábra a keresetváltoztatás és ellenkérelem-változtatás eljárási rendjének bemutatására:

4. Utólagos bizonyítás

Az érdemi tárgyalási szakban – annak rendeltetése miatt – a perfelvétel lezárásának időpontjáig előterjesztett bizonyítási indítványon és bizonyítékokon túlmenően további bizonyítási indítvány már nem terjeszthető elő és további bizonyíték már nem jelölhető meg. A bizonyítás célirányos, a jogvita keretei által kijelölt mederben történő lefolytatásának igénye ugyanis feltételezi, hogy a perfelvételi szakban véglegesített peranyag már nem változik (tehát például már nem merül fel olyan további, akár teljesen új vagy kiegészítő körülmény, tényállítás, amelynek bizonyítása a tényállás megállapításához szükséges lenne).

Egy teljesen „zárt rendszer” (a bizonyítás lefolytatása a percezúrával rögzült nyilatkozatok mentén, a jogvita kereteinek későbbi változtatása nélkül), amely figyelmen kívül hagyja az időközben bekövetkező körülményeket vagy a bizonyítás foganatosításával előállt új helyzeteket azonban kontraproduktív lenne, a jogvita érdemi és végleges rendezését éppen hátráltatná.

Erre tekintettel a törvény néhány esetben megengedi új bizonyítási indítvány előterjesztését, illetve új bizonyítási eszköz rendelkezésre bocsátását az érdemi tárgyalási szakban is egészen a tárgyalás berekesztéséig. Ezek az esetek taxatív módon vannak meghatározva.

Az utólagos bizonyítás esetében **nem arról van tehát szó, hogy a perben a bíróság valamihez képest később (utólag) folytat le bizonyítást** (hiszen az egész érdemi tárgyalási szak a

bizonyítás foganatosítására szolgál), **hanem arról, hogy a fél a perfelvétel lezárása után** (utólagosan) **is előterjeszthet bizonyítással összefüggő nyilatkozatot** (bizonyítást indítványozhat, bizonyítékot bocsáthat rendelkezésre).

Az utólagos bizonyítással kapcsolatos kérelmet a fél **15 napon belül** terjesztheti elő, ahhoz képest, hogy

- a tényről tudomást szerzett,
- a bizonyítást lefolytatták,
- a bíróság közölte az anyagi pervezető cselekményét, illetve
- az új tényállításról tudomást szerzett.

A határidőt a bíróság indokolt kérelemre 15 nappal meghosszabbíthatja.

A kereset és ellenkérelem-változtatás alapját képező tény bizonyítására vagy ellenbizonyítására szolgáló indítványt és bizonyítékot a kiegészítő perfelvétel során, a perfelvétel szabályai szerint kell előadni.

Az utólagos bizonyítási kérelemnek nincsenek alakszerű követelményei, az a tárgyaláson szóban is előterjeszthető. A bíróságnak a kérelem tárgyában nem kell végzést hoznia. Amennyiben a fél a szabályok megsértésével kezdeményezte az utólagos bizonyítást (pl. a rendelkezésre álló határidőn túl terjesztette elő a kérelmet), a bíróság a bizonyítékot és a bizonyítási indítványt figyelmen kívül hagyja. Utóbbi esetben a döntését az érdemi határozatban (ítéletben) köteles indokolni.

5. A perfelvétel kiegészítése

Megengedett keresetváltoztatás, ellenkérelem-változtatás, keresetkiterjesztés és az érdemi tárgyalási szakban előterjesztett beszámítás esetén a perfelvételt ki kell egészíteni. Ennek oka, hogy e nyilatkozatok perfelvételi nyilatkozatok, amelyek a perfelvétel lezárásával rögzültek, de mivel azokat a fél az érdemi tárgyalási szakban ezen új nyilatkozataival módosítja, a jogvita keretei változnak.

A perfelvétel kiegészítése esetén az eljárás nem „ugrik vissza” a perfelvételi szakba, marad folyamatban az érdemi tárgyalási szak, és a megváltoztatott nyilatkozatok által érintett körben kell csak lefolytatni a kiegészítést. Ebből az is következik, hogy a bíróság a perfelvétel kiegészítésével nem érintett részében az érdemi tárgyalást folytathatja, ugyanakkor – ha célszerűnek vagy szükségesnek mutatkozik – a bizonyítási cselekmények sorrendjét módosíthatja vagy a már elrendelt bizonyítást a kiegészítő perfelvétel lezárását követő időre halaszthatja.

Bizonyíték, bizonyítás indítvány akkor terjeszthető elő utólagosan, ha

a) a kereset, ellenkérelem alapjául hivatkozott tény bizonyítására vagy ellenbizonyításra szolgál, feltéve, hogy az utóbb keletkezett vagy arról a fél önhibáján kívül utóbb szerzett tudomást,

b) valamely bizonyítási eszköz bizonyító erejének, bizonyítás eredményének cáfolatára szolgál, feltéve, hogy az ellenbizonyítás lehetőségének módja, eszköze csak a lefolytatott bizonyításból vált a fél számára felismerhetővé,

c) a keresete, illetve ellenkérelme megváltoztatásának alapjául hivatkozott tény bizonyítására vagy ellenbizonyításra szolgál, feltéve, hogy a kereset-, illetve ellenkérelem-változtatást a bíróság engedélyezi,

d) a bíróságnak a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követő anyagi pervezetése folytán vált szükségessé, vagy

e) az új tényállítás alátámasztására vagy cáfolatára szolgál.

A bíróság a perfelvétel kiegészítését végzéssel rendeli el, amelyet tárgyaláson kívül és tárgyaláson is meghozhat. Ha a kiegészítésről való döntést a tárgyaláson hozta meg, a kiegészítésre nyomban, az érdemi tárgyaláson is sor kerülhet, amelynek keretében kiegészítő perfelvételi tárgyalást tarthat az érdemi tárgyalással együtt.

A kiegészítő perfelvételi tárgyalás elmulasztása esetén az érdemi tárgyalás elmulasztásának a szankcióit kell alkalmazni [Pp. 222. § (5) bekezdés].

A perfelvétel kiegészítése esetében is irányadók

- a perfelvételi tárgyalásra szóló idézés,
- a perfelvételi tárgyalás menete és elhalasztása,
- a folytatólagos perfelvételi tárgyalás,
- a perfelvételi nyilatkozatok elmulasztása és
- a perfelvétel tárgyaláson való lezárása

vonatkozásában érvényesülő szabályok.

6. Feltételhez nem kötött nyilatkozatok

A jogalkotó meghatározott egy olyan nyilatkozat-csoportot, amelyeknek megtételéhez nincs szükség az érdemi tárgyalási szakban érvényesülő bonyolult eljárási rend betartására, illetve törvényben meghatározott feltételek fennállásának vizsgálatára. Ennek oka az, hogy az ebbe a csoportba vont nyilatkozatok nem bonyolítják a jogvita elbírálását, nem bővítik a jogvita kereteit, hanem éppen ellenkezőleg, az eljárást egyszerűsítik, ezáltal sok esetben lerövidítik. Ezért érthető módon, ezeknek a nyilatkozatoknak a megtétele nincs feltételhez kötve, azok szabadon megtehetőek.

Nem érvényesülnek olyan szigorú alaki kötöttségek sem, ezeket ugyanis nem kötelező írásban előadni.

Ezeket a nyilatkozatokat a fél az érdemi tárgyalási szakban

- bármikor
- az ellenfél hozzájárulása és
- a bíróság engedélye nélkül
- akár szóban is

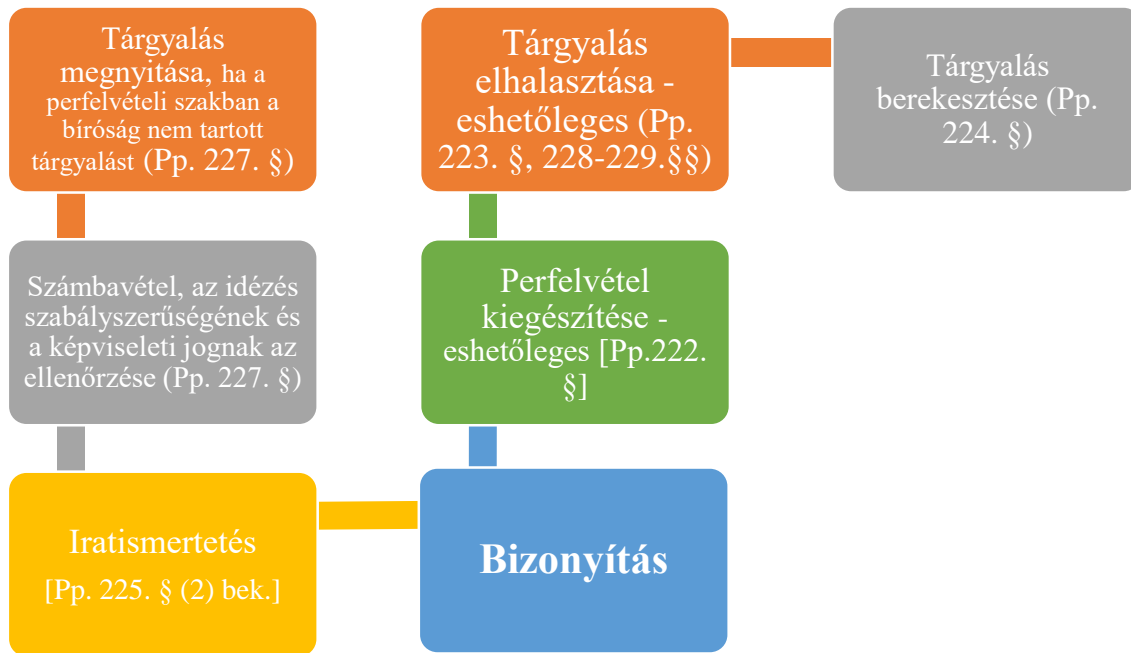
előterjeszheti.

A feltételhez nem kötött nyilatkozatok a következők:

1. kereset, viszontkereset és beszámítás **összegének leszállítása**
2. jogállítás, kérelem vagy annak valamely részének **elismerése**
3. korábban tagadott **tény beismerése**
4. anyagi jogi kifogás **visszavonása**
5. ellenfél által korábban vitatott **tényállítás visszavonása**
6. **bizonyítási indítvány visszavonása**

7. kereset összegének felemelése törvényen alapuló tartási és törvényben meghatározott egyéb perekben, ha a követelések a per folyamán váltak esedékessé
8. eshetőleges kereseti kérelmek sorrendjének megváltoztatása
9. eltérő vagy további jogi érvelés előadása

7. Az érdemi tárgyalás menete

- Az érdemi tárgyalást a bíróság **csak akkor nyitja meg**, ha a perfelvételi szakban nem tartott tárgyalást. A perben ugyanis mindig csak az első hatánapra kitűzött tárgyalást kell megnyitni.
- A számbavétel, az idézés szabályszerűségének és a képviseleti jognak az ellenőrzése **minden tárgyaláson meg kell, hogy történjen**, függetlenül attól, hogy a bíróság a perben mennyi tárgyalást tart.
- Két tárgyalás között is keletkezhetnek iratok (pl. ha a bíróság a fél indítványára iratokat szerzett be megkeresés útján), amelyeket **minden esetben ismertetni kell**, az iratok ezáltal válnak a per anyagává.
- A bizonyítás foganatosítása pl. tanú meghallgatása, szakértői vélemény beszerzése, okirat megtekintése (ehhez lásd a bizonyítás részt).
- Az érdemi tárgyalási szakban **szűk körben** ugyan, de **sor kerülhet** törvényben meghatározott ok fennállása esetén a percezúra beállása folytán már rögzült **perfelvételi nyilatkozatok megváltoztatására, bővítésére**. *Ebben az esetben a perfelvétel kiegészítésére kell sort keríteni.*

- Amennyiben a bíróság egy érdemi (fő)tárgyaláson nem tudja lefolytatni a bizonyítást, vagy más okból kifolyólag a tárgyalás megtartására nem kerülhet sor, akkor **a tárgyalást elhalasztja, és egy új határnapon folytatja.**
- **A bizonyítás teljeskörű lefolytatása után** – amennyiben a jogvita megérett a döntésre – **a bíróság a tárgyalást berekeszti.** A berekesztés előtt a feleket erre figyelmeztetni kell, és fel kell őket hívni arra, hogy ha van további nyilatkozatuk, azt tegyék meg.

A bíróság a berekesztett tárgyalást a határozat kihirdetése előtt újból megnyithatja, ha ezt valamilyen ok (pl. valamely kérdésben további tárgyalás szükséges) indokolja.

**Garanciális szabály:
Kötelező a tárgyalás újbóli
megnyitása,
ha a tanács összetételében változás
történt.**

A tárgyalás berekesztése után **a bíróság zárt tanácsülésen meghozza a határozatát**, majd azt – zárt tárgyalás elrendelése esetén is – **nyilvánosan kihirdeti.**

forrás: pixabay.com/hu

8. Az érdemi tárgyalás elmulasztása

A mulasztás szankciói között a szerint van különbség, hogy a tárgyalást csak az egyik fél vagy valamennyi fél mulasztja el, illetve, hogy a mulasztó fél korábban kérte-e az érdemi tárgyalás távollétében való megtartását. Ez utóbbi esetben a szankciókat vele szemben nem lehet alkalmazni.

Egyik fél mulaszt

Ha a megjelent fél kéri az ügy tárgyalását: a perfelvételi tárgyalás elmulasztásának jogkövetkezményeit alkalmazzuk, amely jogkövetkezményeket alkalmazni kell a bizonyítási cselekményekre is [Pp. 223. § (3) bekezdés]

Ha a megjelent fél nem kéri az ügy tárgyalását és a mulasztó fél nem kérte a tárgyalás távollétében történő megtartását: az eljárás szünetel [Pp. 121. § (1) bekezdés b) pont]

Valamennyi fél mulaszt

Ha a felek egyike sem kérte a tárgyalás távollétben történő megtartását: az eljárás szünetel [Pp. 121. § (1) bekezdés b) pont]

III. TOVÁBBI FORRÁSOK

Tankönyv: Polgári eljárásjog I. (szerk.: Nagy Adrienn – Wopera Zsuzsa), 281-285. oldalak

Törvény: Pp. 214-224. §§

Kommentárok:

A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja I. (szerk.: Varga István). HVG-Orac, Budapest, 2018. 891-927. oldalak

A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény magyarázata (szerk.: Wopera Zsuzsa). Wolters Kluwer, Budapest, 2017. 324-338. oldalak

Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez (szerk.: Wopera Zsuzsa). Magyar Közlöny Lap. és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2017. 404-417. oldalak

Releváns joggyakorlat:

BDT2020. 4233.

CKOT2017.11.20: 37.

CKOT2018.11.19: 39.

IV. ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Ismertesse a keresetváltoztatás eljárási rendjét!
2. Meg kell-e nyitni az érdemi tárgyalást, ha azt megelőzően, korábbi időpontban a bíróság tartott perfelvételi tárgyalást? Válaszát indokolja!

3. A tárgyaláson meghallgatásra került a felek által indítványozott két tanú, a kirendelt szakértő azonban a szakvéleményét még nem tudta előterjeszteni. Mit tesz bíróként a tanúmeghallgatások befejeztével? Válaszát indokolja!
4. Mit jelent az utólagos bizonyítás?
5. A felperes az érdemi tárgyaláson nem jelent meg, idézése szabályszerű volt. A tárgyalás hatánapját megelőző napon beadványban kérte az összes érdemi tárgyalás távollétében történő megtartását. Beszélhetünk-e az esetében a tárgyalás elmulasztásáról, és alkalmazható-e jogkövetkezmény vele szemben?

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával. A tananyag elkészítését az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú, Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban című projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap és Magyarország költségvetése társfinanszírozásában valósul meg.

